

Дискусійні питання в історіографії розмовно-побутового стилю

СВІТЛАНА П. БИБИК
(Київ)

Комунікативно-стильовий комплекс «усна мова» включає в себе розмовний літературний функціональний різновид, що репрезентує безпосереднє неофіційне побутове спілкування. У слов'янській філології щодо теорії розмовного в тій чи тій національній мові декларують виокремлення розмовного функціонального стилю, при цьому ж часто цей термін підмінюють поняттям «розмовна мова», завуальовуючи цей функціональний конструкт в комунікативно-стильовому комплексі «усна мова», ототожнюючи функціональні та експресивні ознаки розмовного. Це спричинює дискусійність проблеми.

Функціональний аспект розмовного в новій літературній мові увиразнювався у процесі долання теорії трьох стилів, що «обслуговувала» систему староукраїнської писемної практики, а саме: нейтральне та низьке, співвіднесене з прагматикою буденних тем (сільська праця, повсякденний побут, родинні стосунки, ділові зв'язки – сагірично-гумористичні твори, вірші-гравестії, вірші-орації, віршовані оповідання, інтермедії, діалоги, приватні листи), з неприкрашеними узвичаєними словами та формами викладу змісту, складало основу, ядро народнорозмовності в літературно-писемній практиці кінця XVIII – початку XIX століття. І далі, як зауважив В.М. Русанівський: «Колишнє знижене, розмовне стає в новій українській літературній мові нейтральним або й високим, поетичним, а освячене тривалою літературно-книжною традицією високе роздвоюється між високим і низьким» (Мова і час 1977: 15). Нейтральні розмовно-побутові одиниці мови сприйматимуться як розмовні експресиви в мові публіцистики та науки,

разом з тим діалектизми, просторіччя, жаргонізми навряд чи збережуть стильову нейтральність у мові художньої літератури.

У виробленій функціональній системі літературної мови представлені всі засоби експресії – високі, середні та знижені мовні елементи, – котрі й далі виконують функцію диференціації основних стильових реєстрів. Саме елементи розмовно-побутового стилю – фонетичні, орфоепічні, лексико-фразеологічні, граматичні – пов'язуються з поняттям розмовності в усній та писемній літературній мові. Про стилістичне, експресивне значення розмовності в тій чи тій одиниці мови можемо довідатися з лексикографічних джерел, де використовуються відповідні позначки, або ж застосувавши ряд методик лінгвістичного аналізу.

Фіксація тих чи тих розмовних одиниць мови в художніх творах, використання прозової оповіді та епістолярного тексту як сфери фіксації розмовного в писемній практиці, дослідження функціонально-стилістичних маркерів таких одиниць спричинилося до утвердження думки про наявність двох форм розмовного стилю літературної мови – усної та писемної, що потребує додаткового уточнення. Є дискусійні питання щодо функціональної характеристики розмовного стилю.

Так, в *українському мовознавстві* з-поміж семи стилів літературної мови виділяють розмовний (Єрмоленко 1999: 317; Мацько 2003: 291), і в багатьох випадках можна відзначити: щодо літературно-мовної практики відбувається підміна понять «розмовний стиль літературної мови» та «розмовна мова». Це спричинене, на нашу думку, тривалим отождоженням сфер: розмовна = усна (усна форма спілкування як розмова двох і більше осіб, усна розмовна загальнонаціональна мова). В історіографії дослідження української розмовної літературної мови можна виділити три етапи.

Перший пов'язаний із періодом 10-30-х рр. ХХ ст., коли на сторінках тодішніх граматик (А. Кримський, І. Нечуй-Левицький, О. Синявський, П. Горещький, М. Наконечний), в окремих статтях (А. Діброва, В. Самійленко) було висловлено поради щодо орфоепічного вноормування української усної літературної мови, розпочинається вивчення усної мови вчителів, робітників, міського населення переважно в аспекті її лексико-фразеологічного, орфоепічного вияву. Як відомо, найбільш детально історіографія діапазону лінгвопроблематики в галузі української усно-розмовної мови репрезентована у працях М.А. Жовтобрюха (Жовтобрюх 1982: 5–27; Жовтобрюх 1991), де сконденсовано огляд досліджень саме усної мови з другої половини ХІХ – 70-х років ХХ століття.

Терміносистема, поняттєвий інструментарій стилістики як науки про функціональні різновиди національної мови почали складатися в 30-40-х роках ХХ ст. Але ж сам процес вироблення стандартів літературної мови, свідома мовопрактика письменників та культурних діячів ХІХ ст. щодо орієнтації на художньо-естетичні норми української національної мови не могли не сприяти пошукові позначень лінгвістичних явищ, об'єктів. Одним із таких було поняття «розмовна мова»: *народна мова, жива народна мова, народнорозмовна мова, народна розмовна мова, живомовна основа, жива народнорозмовна мова, розмовна народна українська мова*. Наприклад, В. В. Деркач відзначив, що «Михайло Драгоманов часто вживає номен *жива мова (живий язик)* та його модифікації *жива українська мова, жива чоловіча мова*, якими позначає народну розмовну мову певної нації» (Деркач 1999: 12). Борис Грінченко розрізняв з-поміж функціональних типів української мови *розмовну мову*.

Саме в першій половині ХХ століття закладено теоретичні підвалини для усвідомленого виокремлення розмовного стилю в літературно-мовній практиці, коли книжні стандарти набували поширення, завойовували повсякденну свідомість носіїв мови, коли активно формувались писемні та усні різновиди літературної мови, протиставленої народнорозмовній некодифікованій.

Другий етап – 60-80-ті рр. ХХ ст. – час широкого й всебічного наукового вивчення української усної літературної мови, вироблення науково-поняттєвого терміноапарату для опису розмовного стилю як особливого функціонального різновиду літературної мови (І.К. Білодід, П. Горецький, П.С. Дудик, М.А. Жовтобрюх, М.М. Пилинський, Г.П. Їжакевич, З.Т. Франко, М.Г. Колесник, Д.Х. Баранник, Л. Коробчинська та багато інших).

В українській лінгвостилістиці виокремлення розмовної мови як *стилю* пов'язане з працею І.Г. Чередниченка «Нариси з загальної стилістики сучасної української мови» 1962 року, де «*мова живого усного загальнонаціонального спілкування*» означена як стильовий різновид, що «задовольняє поточні життєво-необхідні потреби членів суспільства в різноманітних стосунках особистого і суспільного життя і діяльності» (Чередниченко 1962: 42).

Пізніше І.К. Білодід уживає в цьому значенні поняття *масово-розмовна мова* (Закономірності 1965: 40).

Саме у 60-х роках ХХ ст. було виділено основні властивості української усної літературної мови на фонетичному, лексико-фразеологічному та

граматичному рівнях, підкреслено, що, пов'язаний переважно з усною формою мови розмовний стиль має диференційні властивості в писемному вияві (хоча в працях з теорії літературної мови ще немає послідовності й однозначності щодо розрізнення усних та писемних форм побутово-розмовного стилю (Мова і час 1977: 5), що тільки усна розмовна мова має всі ознаки «розмовності»). У цей період відзначають, що побутово-розмовній літературній мові «менше притаманний характер усного мовлення «по писаному», тобто за підготовленим для виголошення в монолозі чи діалозі зразком» (Усне 1970: 11).

З появою досліджень П. С. Дудика у другій половині 60-х років ХХ ст. відбувся перехід від вивчення усних форм функціонально-стильових виявів української літературної мови до вивчення особливостей розмовно-побутового різновиду української мови в діалогічній та монологічній формах (Дудик 1971: 3-12; Дудик 1972: 20-28; Дудик 1973).

Коли в 60-х роках поглиблюється вивчення жанрів розмовного стилю, взаємодія усних і писемних форм мови, виділяють *розмовно-побутовий* (М.А. Жовтобрюх, Б. Кулик), *функціонально-розмовний* (А.А. Бурячок), *стиль усної розмовної мови* (А.П. Коваль) різновид мови. Назва цього поняття уточнюється як *розмовна мова*, що стає рівнозначною до «розмовний стиль мови», «розмовний різновид мови», «розмовна літературна мова» (Дудик 1967: 21).

На цій теоретичній основі був підготовлений п'ятий том академічного видання «Сучасна українська літературна мова» – стилістика (1973 рік), але в ньому ще не знайшов визнання розмовний функціональний різновид літературної мови (Сучасна 1973: 561), хоча головний редактор праці послуговувався поняттям «розмовний стиль», але вживав його у значенні 'колерит', 'експресивний різновид мови', пор.: «Усна мова так само, як і писемна, може мати розмовне і книжне забарвлення; писемна мова в своїй структурі користується і розмовним стилем (особливо і діалогах і монологах), і суто книжними, властивими лише цьому типу мови» (Сучасна 1973: 25).

У 70-х роках розширюється тематика досліджень усної літературної мови, висувається теоретична проблема взаємозв'язків усного та писемного різновидів літературної мови, співвідношення функціональних та експресивних стилів мови, зокрема обстоюється думка про те, що усно-розмовний різновид з погляду емотивного має високий, середній та знижений шари засобів (Русанівський 1976: 76, 77). У науковій літературі з

цього питання фактично йдеться про вияви розмовності в інших функціонально-стильових сферах життя мови.

Автори монографії «Мова і час» (1977 р.) щодо поняття розмовно-побутовий стиль відзначають: «[...] друга половина назви – «побутовий» не є, зрештою, цілком точною. Адже розмова, яку веде людина, поступаючи на роботу, значно відрізняється, скажімо, і від розповіді в сімейному колі про свою роботу, зокрема й наукову, і від розмови з приятелями про останні політичні новини» (Мова і час 1977: 45). Отже, запропоновано будь-яке ситуативне невимушене безпосереднє усне спілкування кваліфікувати як окремий жанр розмовного стилю літературної мови, «а не усні різновиди офіційно-ділового, наукового (науково-популярного) чи публіцистичного стилів» (Мова і час 1977: 45; Закономірності 1965: 174).

Справді, у реальній мовній практиці мовець безліч разів переналаштовується на різні типи міжособистісної взаємодії та у службово-виробничих, професійних умовах може переходити на побутові теми спілкування, перекодовуючи мовні механізми з офіційних на неофіційні, з публічних на дружньо-товариські та навпаки. Чітко визначити кількість таких розмовних жанрів практично неможливо, будь-яка класифікація потребуватиме виділення ключового критерію – нормативного, територіального, соціального, функціонального, кількісного, критерію форми, ситуативних умов реалізації мови тощо. Очевидно, існують і перехідні «напівофіційні» жанрові форми, для вивчення яких потрібні спеціальні методи дослідження усної літературної мови. Вибудовуючи розподіл функцій усної мови в повсякденні, на нашу думку, не слід отожднювати невимушене спілкування на службово-виробничі теми із побутово-розмовною практикою, а означувати його як *безпосередню усну службово-виробничу літературну мову з жанрово-стильовими різновидами*.

Третій етап вивчення усної розмовної практики – 90-ті рр. ХХ ст., коли набувають активності дослідження периферійних лексичних норм розмовної літературної та національної мови, взаємодія соціальних і територіальних діалектів з літературною писемною мовою (арго, ареалізми, просторіччя, сленг, жаргон, суржик) (Р. Бесага, С. П. Бибики, Л. О. Ставицька, В. Р. Товстенко, Н. Шовгун та ін.).

У лінгвістиці в цей період зберігається термінологічна синонімія «розмовний стиль літературної мови = розмовна мова» (Українська мова 2007: 522; Пономарів 1992.: 17).

Д.Х. Баранник обґрунтовує диференційні ознаки розмовного стилю щодо народнорозмовної мови, констатує, що «народнорозмовна лексика і фразеологія є рівневим складником розмовного стилю національної мови – стилю, який обслуговує особливу, специфічну і найбільшу за обсягом у комунікативному просторі мови сферу повсякденного спілкування» (Баранник 2008: 28). Характеризуючи комунікативний стандарт «розмовний стиль», він виділяє такі його основні особливості: 1. Природний і первісний у генетичному плані, найситуативніший вияв мовної діяльності; 2. Його текстові зразки формуються кожного разу в умовах конкретної комунікативної ситуації; 3. Його лексико-фразеологічний та граматичний фонд спирається на народнорозмовне підґрунтя; 4. Широке використання засобів екстралінгвістичного плану (жести, міміка, інтонація), поліфонічно-інтонаційного оформлення тексту (Баранник 2008: 29, 30).

У зазначеній публікації гостро поставлене питання про потребу системного вивчення та опису розмовного стилю, окреслення його функціональних параметрів, внутрішньої прагматичної диференціації (Баранник 2008: 29). Крім того, підкреслено дискусійність питання про розрізнення розмовного та розповідного стилів. Як стверджує Д.Х. Баранник, і розповідний, і розмовний стилі належать в основному до усних форм комунікації і народжуються спонтанно; різні вони «за модально-цільовими характеристиками вербального контакту: розповідні тексти належать до зразків повідомного (або художньо-повідомного) мовлення, розмовні словесні комплекси формуються з текстових фрагментів різного функціонального і модального спрямування: інформативного, імперативного, переоконувального, полемічно загостреного, емоційно насаженого, виразно оцінного. Різняться розмовний та розповідний стилі української мови синтаксичною семантикою речень та їхнім лексико-фразеологічним наповненням. Відмінності простежуються також у формах мовленнєвої композиції: для розповідного стилю характерна в основному монологічна організація текстового масиву, для стилю розмовного домінуючою формою організації тексту є діалог» (Баранник 2008: 30).

Насправді ж, на нашу думку, розповідний стиль у структурі національної мовної практики варто співвідносити з жанрами усної монологічної народної оповіді, публічного різновиду усної мови, усної відтворювальної мови (напр., сценічна мова).

У *польському мовознавстві* відомі дві позиції щодо змісту поняття «розмовний стиль»: стилістично-ситуаційна (Ополе) та антропологічно-культурна (Варшава). Якщо погляд на розмовний стиль літературної мови як

ситуаційну неофіційну, безпосередню мову більш поширений у східнослов'янському мовознавстві, то проблема «розмовна мова у культурі» менш опрацьована (Сиротинина 1998).

Так, Є. Баргмінський свої роздуми про розмовний стиль подає з таких позицій: 1) перша мова людини; 2) прояви розмовності в усних та писемних різновидах мови; 3) складник розмовного образу світу (Współczesny... 2010).

Оскільки це стиль, якого ми найперше вчимося у щоденних життєвих ситуаціях, то він зосереджує в собі найпростіші, найкоротші слова (словниковий мінімум, без якого не може обійтися жодна людина, навчаючись мови), котрі виконують у подальшому функцію операторів мислення (буттєві, засадничі предмети і явища, котрі виконують роль засобів пояснення складного, виступають засобами побудови словникових дефініцій), диференціювання картини світу на *наше, своє, людське*. Саме антропоцентризм – суттєва мовомисленнєва характеристика цього стилю, у межах якого переважає виокремлення в тих чи тих ознаках речей фізіологічного та біологічного бачення людини, сприйняття світу крізь ці типи відчуття, окреслення дійсності з погляду конкретної людини та її перцепційних можливостей, життєвої практики (Współczesny 2010: 122).

Дослідник вважає, що розмовний стиль посідає центральне місце в системі стилів через те, що найчастіше вживається, охоплює найбільше коло користувачів національної мови, застосовується у найширших життєвих ситуаціях. Він «акумулює елементарні структури мислення, сприйняття світу, пов'язані з елементарними потребами мовців в елементарних ситуаціях буття» (Współczesny 2010: 116)., «виконує роль дериваційної бази для інших стилів. Це тло, на якому функціонують спеціалізовані засоби» (Współczesny 2010: 117), котрі в синтезі з розмовними одиницями мови можуть допомагати трансформувати складне у просте, доступне.

Розмовний образ світу тлумачиться як наївний, тобто такий, що репрезентує пункт бачення простої людини «у словнику, семантичній організації, в категоріях граматики, правилах деривації, зразках будови речень, у способах побудови речень» (Współczesny 2010: 119), у категоризації світу з погляду функціонального, групового, натурального, а не логічного (Współczesny 2010: 127).

Російські мовознавці в теорії функціонально-стильової стратифікації літературної мови також багато уваги приділяють обговоренню диференційних ознак розмовного стилю, його місця в комунікативній системі національної мови.

Як специфічну властивість цієї форми мови називають те, що розмовний стиль «не пов'язаний з професійною діяльністю людини, використовується лише в неофіційній сфері спілкування і не передбачає для його застосування спеціального навчання: ним оволодівають з раннього дитинства» (Стилистический 2006: 320).

Найпоширеніші термінологічні означення цієї комунікативно-стильової сфери – *розмовно-побутовий, побутово-ужитковий, повсякденного спілкування*.

Існує в російському мовознавстві чотири дискусійні позиції щодо розмовного стилю: одні виділяють такий функціональний стиль у структурі літературної мови й уважають, що він охоплює поняття «(усна) розмовна мова» та «стилізована розмовна мова», «побутовий епістолярій» та «щоденниковий епістолярій», тобто поділяють думку тих, хто розрізняє усну та писемну форми розмовного стилю (О.Б. Сиротиніна, Г.М. Васильєва, В.Г. Костомаров, М.М. Кожина, Ю. М. Скребнєв та ін.); інші ж розмовну мову розглядають як особливу систему неофіційної комунікації, а не стиль спілкування, одиниці якої функціонально не тотожні одиницям літературної мови, які перебувають у відношеннях диглосії з офіційною кодифікованою літературною мовою (О.А. Земська, Є.М. Ширяєв та ін.); ще інші ототожнюють поняття «розмовна мова» з будь-якою усною формою спілкування, протиставленою писемному різновиду літературної мови в цілому на основі критерію усності (О.О. Лаптева, К. Кожевникова); деякі розробляють теорію розмовної мови як функціонального конструкта, який об'єднує чинники офіційності/неофіційності, усності/писемності, вдаючись до віднайдення найчастотніших явищ у всіх різновидах озвучуваної мови (О.І. Дев'ятайкін, М.А. Корміліцина та ін.) (Сиротиніна 1997).

Крім розмовно-побутового стильового різновиду літературної мови, елементи якого можуть в системі інших стилів створювати експресію розмовності, у російському мовознавстві активно вживають поняття *літературно-розмовний стиль*, що охоплює усю систему проявів розмовності в літературній мові, а саме: 1) функціональний різновид літературної мови в умовах неофіційного, невимушеного спілкування, протиставленого системі книжних стилів; літературне утворення, пристосоване щодо синтаксису та лексики для умов повсякденно-побутового вжитку; 2) те саме, що розмовний стиль літературної мови; 3) невимушений стиль спілкування, що виявляється в усній та писемній формах; 4) спеціальне використання засобів розмовної мови у нерозмовних жанрах (Стилистический 2006: 204–206).

Наведені міркування відображають дискусійність, методологічну полівекторність поставленої в русистичі проблеми щодо того, чи є російська розмовна мова (літературна мова) підсистемою російської національної мови, чи все ж вона має статус розмовного стилю літературної мови, чи це певний функціональний різновид мови. Це позначилося на утвердженні двох градацій: «кодифікована літературна мова – розмовна мова»; «кодифікована літературна мова – усно-розмовна мова».

Приблизники виведення розмовної мови за межі функціональних стилів виходять з таких положень: 1) розмовна мова – відмінна від кодифікованої літературної мови система, особлива мова зі своїми законами функціонування та своїм набором стилістичних засобів; 2) розмовну мову не можна віднести до функціональних стилів, бо вона є певною системою, а функціональні стилі не мають системи; 3) розмовна мова протиставлена не лише функціональним стилям, а й кодифікованій мові в цілому.

М.М. Кожина, обстоюючи позицію виділення окремого розмовно-побутового стилю, наголошувала на тому, що історія розвитку російської літературної мови [української також. – С.Б.] – це історія олітературнення її усної форми, отже виводити розмовну мову за межі системи літературної мови недоцільно (Кожина 1977: 208). До того ж, на думку дослідниці, розмовна мова, як і кодифікована літературна мова, має практично ту саму систему номінацій, лише найбільш відчутна роль екстралінгвальних чинників для диференціації цього типу комунікації (Кожина 1977: 208-209).

Російська розмовна мова – це престижна форма, зумовлена здебільшого її міським статусом, носіями з середньою та вищою освітою, з перевагою літературної бази.

Відомі праці російських учених з проблем впливу розмовної мови на кодифіковану літературну мову, можливостей використання розмовних одиниць в авторській мові та в мові персонажів (В.Д. Левін, Т.Г. Винокур, Є.Ф. Петрищева, В.Г. Костомаров, О.В. Швець та ін.).

У *болгарському мовознавстві* також щодо спонтанної повсякденної мови використовують в основному два терміни – *розмовна мова* та *розмовний стиль*. Розмовне – це те, що не має доступу в офіційне середовище через невідповідність літературному стандарту, те, що не достойне наслідування через надмірну зниженість. Розмовна мова – практичний різновид мови, конкретне говоріння, яке відбувається звуково або писемно. Зіставляючи ці дві моделі мови, Т. Бояджиєв зазначає: «Розмовний стиль не може бути аналогом розмовної мови, оскільки стиль виступає як розмовний комунікативний засіб

саме у повсякденній побутовій сфері, тоді як розмовна мова як явище соціолінгвістичне має характерні ідіоми з ширшими проявами, функціями та застосуванням, котрі спрямовані на інфільтрацію у сфери, передбачені правилами, нормами уживання, стандартами літературної мови. [...] розмовний стиль – це не просто стиль, а дещо набагато вагомніше й важливіше універсальне явище, особливий тип реалізації мови. Розмовна мова інтегрується як самостійна та самодостатня система із своїм набором мовних одиниць та правил їх сполучення та вживання не лише при неофіційних відношеннях між мовцями та в умовах безпосереднього та непідготовленого усного спілкування в родині, але й в інших колах, в яких теми розмови стосуються не лише побуту. Функціональні особливості розмовної мови – це необмежена варіативність та експресивність, маркованість. Це не передбачає обов'язкової зниженості, оскільки в розмовній мові усе це використовується завжди свідомо на відміну від людей з низькою мовною культурою, які не володіють літературними нормами та використовують не літературне як виключно доступне для них» (Бояджиев 2009: 158, 159).

Окреслені питання цілком проектується й на методологію підходу до розмовного стилю в україністиці, окрім ключового питання про різке розмежування розмовної мови та розмовного стилю літературної мови в національно-мовній комунікації.

Дискусійність окреслених вище питань має давню основу й була прогнозована ще у працях *чеських лінгвістів*. А. Едлічка застерігав: «Розмовна літературна мова сприймається неоднозначно: а) як розмовна форма (протиставлена писемній формі), реаліована в усних висловлюваннях у різних стилістичних сферах комунікації (спеціальна, публіцистична тощо); б) як особлива функціональна форма, використовувана в повсякденному спілкуванні в мовних реалізаціях непублічних (неофіційних), діалогічних, спонтанних, відповідно, у тих комунікативних сферах, у яких як типові живаються нелітературні утворення» (Новое 1988: 54). Його теорія функціоналізму ґрунтувалася на тому, що є розмовна функціональна мова, усна за формою, інтимна за своєю реалізацією, та є розмовний стиль, послугування яким набуває більшої суспільної ваги, оскільки може бути виявлений й у писемній формі (Новое 1988: 109). А. Єдлічка розрізняв сферу повсякденної розмовної мови (нелітературне утворення з регіональними – фонологічними, частково лексичними та синтаксичними – компонентами) та розмовну літературну мову, побутово-розмовну мову. Аналогом останнього терміна в русистиці стає «російська розмовна мова» (Новое 1988: 232).



Zaginione dynastie (olej, 180x130 cm, 2008)

У 70-ті роки ХХ століття Д. Брозович пропонував під терміном «розмовна мова» прийняти позначення стандартних ідіоматичних зворотів з широким емоційно-експресивним спектром, тобто обмежитися щодо літературної мови ототожненням розмовного як набору форм вираження, характерного для сфери побутового спілкування (Новое 1988: 112). Але всі подальші дослідження у слов'янському мовознавстві не засвідчують підтримки цієї позиції.

Як бачимо, дискусійність проблеми «розмовний стиль літературної мови» перебуває у площині диференціації його як специфічного конструкта в комунікативно-стильовому комплексі «усна мова»; розрізнення сфери побутового повсякденного неофіційного спілкування та сфери виробничо-службової, публічної діяльності; співвідношення експресії розмовності з проявом функціональної варіантності розмовного стилю (писемна форма); виокремлення специфічних психолінгвальних передумов розмовного стилю спілкування.

Протягом минулого століття змінювалася система функціональних стилів, і це було відображенням динаміки як самої літературної мови, так і теорії комунікації. Процес вичленування, диференціації сфер спілкування супроводжувався й їхнім термінологічним означенням.

Література

- Баранник Д.Х., 2008, *Народнорозмовний складник лексичної та фразеологічної систем національної мови (на захист розмовного стилю)*, «Мовознавство», №4-5.
- Бояджиєв Т., 2009, *Разговорният език и книжовната нормативност*. – «Български език», год. LYI, София.
- Гайда С., 1999, *Жанры разговорных высказываний*, «Жанры речи», вып. 2, Саратов.
- Деркач В.В., 1999, *Філологічна термінологія М. П. Драгоманова в системі української наукової термінології кінця ХІХ – початку ХХ ст.*, Київ.
- Дудик П.С., 1967, *Особливості розмовної мови*, «Українська мова і література в школі», №6.
- Дудик П.С., 1971, *Розмовний стиль сучасної української літературної мови*, «Мовознавство», № 5.
- Дудик П.С., 1972, *Діалогічність і монологічність розмовного мовлення*, «Мовознавство», №2.
- Дудик П.С., 1973, *Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення*, Київ.
- Єрмоленко С. Я., 1999, *Нариси з української словесності: стилістика та культура мови*, Київ.

- Жовтобрюх М.А., 1982, *Дослідження українського усного літературного мовлення. – Взаємодія усних і писемних стилів мови*, Київ.
- Жовтобрюх М.А., 1991, *Нариси з історії українського радянського мовознавства (1918-1941)*, Київ.
- Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення, 1965*, Київ.
- Кожина М.Н., 1977, *Стилистика русского языка*, Пермь.
- Мацько Л.І. та ін., 2003, *Стилістика української мови*, Київ.
- Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови, 1977*, Київ.
- Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XX: Теория литературного языка в работах ученых ЧССР, 1988*, Москва.
- Пономарів О.Д., 1992, *Стилістика сучасної української мови*, Київ.
- Русанівський В.М., 1976, *Співвідношення функціональних і експресивних стилів мови. – Слово і труд*, Київ.
- Сиротинина О.Б., 1997, *Изучение разговорной речи как одна из проблем русской стилистики*, *Stylistyka*, VI, Ополе.
- Сиротинина О.Б., 1998, *О терминах «разговорная речь», «разговорность» и «разговорный тип речевой культуры»*. – *Лики языка*, Москва.
- Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [под ред. М.Н. Кожиной]*, 2006, Москва.
- Сучасна українська літературна мова. Стилістика, 1973*, Київ.
- Українська мова: Енциклопедія / голова редкол. В. М. Русанівський, 2007*, Київ.
- Усне побутове літературне мовлення, 1970*, Київ.
- Чередниченко І.Г., 1962, *Нариси з загальної стилістики сучасної української мови*, Київ.
- Współczesny język polski*, pod. red. J. Bartmińskiego, 2010, Lublin.

Debatable Issues in the Historiography of Colloquial Style

This article is devoted to the main issues of elucidating the specifics colloquial style in the modern theory of the literary language, presented in Slavic linguistics. The positions are determined by the scholars with regard to meaning of the terms and colloquial spoken language in the functional theory of language. The problem of the “colloquial style of literary language” is in the plane of its differentiation as specific constructs in the communicative style of the complex “spoken language”; distinguishing areas of domestic everyday informal communication and areas of production and service, and public activity. It is noted that the study of colloquial style is necessary to consider psychological and linguistic communication.

Key words: *colloquial style, spoken language, functional feature of style.*